

Till Jeriko och Gaza

Sparvarna la noga märke till hur samtalen utvecklade sig vid olika trädgårdsbord på American Colony, hotellet i östra Jerusalem.

Jag vet inte om de har lärt sig känna igen folk också och förutse vad olika konstellationer kan bli värda. De flesta bord kunde de bortse ifrån. Människor väntar, på någon, på ingen, på sig själva, under samtalsliknande former. Om de talande däremot blir engagerade, om de blir intensiva, glömmer se sig omkring, går det plötsligt att komma iväg med en hel kaka, det kan gå att sätta sig i kö och länsa ett helt fat. Två kakor var väl vad jag blev av med när jag satt där med Al-Mutawakel Taha, poet och ordförande för de palestinska författarna under ockupation. Han visade vad som hade varit stallet och vad som hade varit haramlek, kvinnornas slutna huslänga, under osmanernas tid. Det blommade begonia på väggarna och sparvarna lyssnade på amerikanska turisternas bordssamtal, tålmodigt som på Franciscus.

Samtalet fortsatte, med en av Mutawakels vänner, skådespelaren Mohammed Bakreh, israel, en av landets främsta, men av hänsyn till den fjärde vid bordet som var TV-journalist i Tel Aviv förlorade det sig (för mig) alltmer i hebreiska, vilket Mutawakel hade lärt sig flytande under tre sexmånadersperioder i rad i administrativt fängelse under intifadan.

Självt från en by i Galiléen turnerade Mohammed Bakreh runt världen med en monodram av Emil Habibi. Nu repeterade han dock Romeo och Julia på en Jerusalem-teater i en uppsättning med palestinska och judiska skådespelare och replikföring på bägge språken. När jag hörde det fick jag misstanke om ett fullt tänkbart, rätt fånigt koncept, och frågade om det skulle bli en pjäs om Situationen. Nej, sa han. Bestämt. Nej, vi ägnar oss inte åt att spela Mellanöstern. Vi ägnar oss åt att spela Shakespeare.

På samma sätt med demokratin, PLO, Jeriko och Gaza. Det är den dominerande känslan jag fick genom att lyssna på en lång rad av dem som

ämna bygga landet. En luttrad men bestämd föreställning om demokrati. De ämnade inte låta det spelas Mellanöstern på de där bägge scenerna. Små, djävliga och off-off-Jerusalem. De ämnar dock spela där, inte Mellanöstern, utan Shakespeare, den riktiga texten.

Manuel Hassassian som är professor i political science och dekanus för samhällsvetenskapliga fakulteten vid Betlehems universitet hade skrivit en krass, kyligt koncis genomgång av PLO:s politiska historia "From Armed Struggle to Negotiation" i den nya tidskriften Palestine-Israeli Journal of Politics, Economics and Culture. I summeringen pekade han dock på mainstream-PLO:s förmåga att – hur starkt motståndet än yttrade sig mot fredsfördraget – med flexibilitet och politisk finess lyckas innesluta oppositionen i en demokratisk process. I samma nummer kunde man läsa en nybildad palestinsk forskargrups försök att översätta avtalstexten (Washington, inte Kairo) till verklighet och möjligheter – "What's in it for the Palestinians?". Analysen ingav och utstrålade optimism.

(Varje historisk text har ett försättsblad av ytterligare historia. På tidskriftsnumrets försättsblad kondolerar redaktionskommittén sin medlem, författaren Izzat Ghazzawi, vars son kort före pressläggningen sköts till döds i El-Bireh.)

Manuel Hassassian själv bakom sitt skrivbord: förbannad – intensivt, på mycket, inte minst på Arafat förstås, som nästan alla jag träffade (jag tyckte mig se en kärlek till denna fjäderplockade legend som yttrade sig som gränslös irritation, som om han personifierade allt som är anakronistiskt, men just därför också är sinnebilden för situationens nyhet, han har blivit en skrattspegel men i den förvandlingen blev han kanske också på allvar en far). Men förbannad – Hassassian alltså – också på allas fanflykt från ministerposterna. Al-Mutawakel som hade tagit mig dit ämnade dock inte låta sig utsättas för något som helst ämbete. Han gick till studenternas hörsal och läste dikter så väggarna bågnade.

Az-Zahra är rosens namn. Rosens färg är en annan sak. Hur bofinken kommer att se ut vet nog ingen. På restaurangen Az-Zahra berättade advokaten Fayez Abu Rahmeh från Gaza, en av Gaza-Jeriko-förhandlarna, om de kommittéer som arbetar med frågan om grundlag, om den demokratiska statens konstitution. Vid andra änden av bordet berättade Pierre Schori om bergsklättring kommande sommar. Sakerna lät som om de hade likheter.

Jag kom till Jeriko dagen efter i Hanna Sinioras bil som i övrigt medförde Fayez Abu Rahmeh och presidenten för det muslimsk-kristna arabiska rådet i Jerusalem Hasan F. Tahboub samt den svenske ABF-basen Bosse Bergnéhr. Jag går förbi vem som sa vad. Hade man inrättat nåt presidentpalats åt Arafat än? ”Ett luftkonditionerat tält.” Stora bananodlingar hade hamnat utanför vägspärren. De hade hamnat utanför Jeriko. ”Men vi är ändå en bananrepublik.” En ung israelisk vaktpost begrundade mitt körkortsfotos likhet med verkligheten. Vi stannade vid Al-Bir, en stor yrkesskola, och bytte till blåskyltade bilar. I centrum stod man samlade utanför polishögkvarteret. Högtidsdag, spektakel. Från kaféet mitt emot slogs en slaskhink ut på gatan. Soldaterna var unga här också, mycket unga. Och nu skulle huset lämnas över. Men exakt när visste ingen. Vid vägspärren vid Allenbybron visste man inte heller. Men poliskontingenten var på väg, mycket nära. Men de skulle komma en annan väg. En annan väg, skulle de hoppa över floden?

Tillbaka på Al-Bir. Där satt stora delar av det politiska ledarskapet i Jeriko. Doktor Ramzi Khoury som sänd från Tunis förestår Arafats kontor. Chefsförhandlaren för civil administration Jamil Tarifi. Ordföranden i hälsovårdsorganisationen doktor Anis Al-Qaq. Direktören för Al-Bir Tarik Zari. Mustafa Barghouti som också är läkare. Och andra. De var allihop i en stämning av luttrat skämtlygne. Man satt länge och röken låg tjock. Jag gick ut på den stora, tomma, inhägnade skolgården. Det satt en härfågel på en mur. Jag försökte gå nära men den flög undan, ett stycke i taget. En

underbart vacker fågel. I flyktinglägret på andra sidan muren lastade fyra män av en tvättmaskin från taket av en taxibil. Den slant och var på väg att gå i backen. En arméhelikopter rörde sig upp mot bergskammen där Jesus frestades med erbjudandet att få ta över staden Jeriko.

Sen innan vi åkte var det en av de äldre männen som frågade mig om jag hade sett krigsskådeplatsen, den var helt nära. "The Israelis came and slaughtered everyone!" Jag var förvånad över detta för mig okända historiska faktum. 1967? Nej, nej. Han menade Josua. "They want to take everything!"

På vägen upp talade nån i bilen om den gamla romerska landsvägen ner i dalen. Den åldrade, distingerade presidenten för det muslimsk-kristna rådet rullade som hela dagen sitt radband mellan fingrarna och anmärkte tankspritt att alla vägar ju då gick till Rom. Så stannade radbandet och han sa, med trött sarkasm: "För oss leder alla vägar till Jeriko." Och sen, som för att ändå föra en sak till protokollet, ändå påpeka att alltihop är på allvar: "Vi hoppas att alla vägar leder till Jerusalem."

Fyra bilder från Gaza dagen därpå igen; fredagen då Jeriko vaknade till självstyre; då Hamas och vägrarfraktionerna i PLO marscherade med tjuugutusen man timme efter timme i Gaza City; då i en utkant av staden de svenska och palestinska nationalsångerna och flaggorna smattrade i havsvinden och högtalardistortionen på en stor folkkulturfestival anordnad av det palestinska ABF och Unga Örnar i Gaza:

Orkestern på estraden är klädd i svarta kostymer och svarta flugor och sitter i stel positur i hettan, som på ett gammalt fotografi från Balkan, med fioler och cello, oud och trummor, under den gröna presenningen med bårder av palestinska flaggor, men musiken har snart tagit sats; och i det bländvita solljuset innanför låga vita murar där barn sitter uppflugna med flaggor och något enstaka leksaksgevär har man nu upptäckt en av de unga poliserna i grön uniform, och han nästan knuffas fram genom folkmassan

till podiet där han kommer i balans och hälsar jublet med en kort svepande armfäktning; och ohörbart i den ohyggliga rundgången mellan högtalarna rakt framför oss försöker Cordelia Edvardsson säga vad det är vi är med om medan hennes ögon fylls av tårar.

Inne i Gaza City i ett gathörn mellan snöplogsvallarna av sopor och högarna av byggsand står två pojkar och blåser såpbubblor som de försöker fånga i luckorna i trafiken.

I ansiktena på Hamas' marschstyrka som rör sig som en flod så långt gatan sträcker sig, och följs av lastbilar, bussar, ser jag länge inte ett leende, inte förrän jag blir knuffad upp mot bilen, en gång, en till, ett antal gånger, varje gång vänder sig den som gjort det och ler över axeln, som ett frågetecken i en tätt tryckt text av utropstecken.

Fiskebåtarna ligger och knäar i den ganska grova sjön, i en lång båge av soldis, och en man på en häst ger plötsligt fria tyglar och rider i sporrsträck över sanden.